

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r Comisiynydd.

Canlyniadau'r arolwg

Hydref 2025
CAVENDISH

Rhagair.

Wrth i ni nodi deng mlynedd ers i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ddod yn gyfraith, mae'n bwysig myfyrio ar ba mor bell yr ydym wedi dod yn ystod y degawd diwethaf ac ystyried y llwybr sydd eto i ddod.

Yr arolwg hwn yw'r cyntaf o'i fath ac mae wedi rhoi cyfle i gasglu adborth ystyrion gan ystod amrywiol o randdeiliaid i asesu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r ddeddfwriaeth, casglu straeon am ei heffaith, ac ystyried ei heriau.

Mae'r atebion yn datgelu bod gan randdeiliaid ddealltwriaeth dda o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, gyda bron i 80% yn meddu ar ddealltwriaeth dda a dim ond 4% yn dweud nad ydynt erioed wedi clywed amdani. O ran effaith broffesiynol, mae 85% o'r ymatebwyr wedi rhoi sgôr o leiaf dri allan o bump, sy'n dangos bod y mwyafrif helaeth yn credu bod y Ddeddf wedi cael effaith ar eu gwaith neu eu sefydliad.

Dangosodd dros 75% o'r ymatebwyr o leiaf rywffaint o ymwybyddiaeth o waith y swyddfa, gan sgorio o leiaf dri allan o bump posibl. Dim ond 7% a ddewisodd y sgôr isaf o un, sy'n awgrymu nad oes gan lawer o randdeiliad unrhyw ymwybyddiaeth. Roeddwn i'n falch bod fy swyddfa wedi sgorio'n dda ar ffafrioldeb, gyda 86% o'r ymatebwyr yn sgorio o leiaf dri allan o bump am argraff ffafriol o fy ngwaith a gwaith fy nhîm.

Mae yna feysydd lle gallwn wella. Bydd yr arolwg hwn yn cefnogi atebolrwydd a gwelliant parhaus, gan sicrhau bod gwaith fy nhîm yn tyfu i fod hyd yn oed yn fwy perthnasol, effeithiol, ac yn cyd-fynd ag anghenion cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol yng Nghymru. Gyda deng mlynedd o brofiad, mae'n bryd adolygu'r Ddeddf i'w gwneud yn gryfach i ymateb i'r heriau a'r cyfleoedd sydd o'n blaenau.

Hoffwn ddiolch i bawb a gymerodd ran yn yr arolwg ac edrychaf ymlaen at weithio gyda chi i gyflawni gweithredu'r Ddeddf.

Dros y degawd diwethaf, mae'r Ddeddf wedi cael effaith sylweddol. Mae pobl yn falch iawn yng Nghymru o gael y dull hwn o wella lles a chynllunio tymor hir. Mae'r Ddeddf yn hanfodol ar gyfer dyfodol Cymru.

Derek Walker

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Cynnwys.

Crynodeb Gweithredol.....	4
Cyflwyniad	
Methodoleg.....	6
Ymatebwyr	6
Ymgysylltu â'r Ddeddf.....	8
Sylwadau pellach	9
Y Comisiynydd a'i Dîm.....	15
Blaenoriaethau a Rhaglen Waith.....	17
Cefnogaeth Ychwanegol	19
Ymchwiliadau Pellach.....	25
Gwelededd y Comisiynydd a'i Dîm	27
Casgliad.....	30

Crynodeb Gweithredol.

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau arolwg cynhwysfawr o ymgysylltu â rhanddeiliaid a gynhaliwyd i asesu ymwybyddiaeth, dealltwriaeth ac effaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), deng mlynedd ar ôl ei chyflwyno.

Casglodd yr arolwg ymatebion gan groestoriad eang o randdeiliaid, gan gynnwys cynrychiolwyr o awdurdodau lleol, y Senedd, byrddau iechyd, sefydliadau gwirfoddol a'r sector preifat.

Mae bron i 80% o'r ymatebwyr yn nodi dealltwriaeth dda o'r Ddeddf, ac mae 85% yn credu ei bod wedi dylanwadu ar eu gwaith neu eu sefydliad. Mae'r Ddeddf yn cael ei chydabod yn eang fel fframwaith strategol, gan lunio diwylliant sefydliadol a meddwl hirdymor, yn enwedig o fewn y sector cyhoeddus.

Er bod llawer o ymatebwyr yn disgrifio'r Ddeddf fel un drawsnewidiol ac ysbrydoledig, mae eraill yn gweld ei gweithrediad fel un anwastad. Mae rhai sefydliadau wedi ymgorffori'r Ddeddf yn ddwfn yn eu prosesau, tra bod eraill yn ei thrin fel ymarfer cydymffurfio gydag effaith ymarferol gyfyngedig.

Y rhwystrau a ddyfynnir amlaf yw cylchoedd ariannu tymor byr, biwrocratiaeth a diffyg gorfodi canfyddedig. Mae'r materion hyn yn arbennig o ddifrifol mewn llywodraeth leol, iechyd a'r sector gwirfoddol, lle mae cyfyngiadau adnoddau yn tanseilio cynllunio tymor hir a darparu gwasanaethau.

Mae rhanddeiliaid yn galw'n gyson am ganllawiau mwy ymarferol, penodol i'r sector, astudiaethau achos a hyfforddiant. Mae awydd cryf am weithdai, dysgu gan gymheiriaid ac adnoddau sy'n trosi uchelgeisiau'r Ddeddf yn gamau gweithredu bob dydd.

Mae ymatebwyr yn pwysleisio pwysigrwydd polisiau sy'n hyrwyddo cymunedau gwydn a chynhwysol, yn mynd i'r afael â thlodi ac yn hwyluso adfywio. Cynaliadwyedd amgylcheddol, gwydnwch hinsawdd a bioamrywiaeth yw'r prif bryderon, gyda galwadau am gamau gweithredu mwy uchelgeisiol ar leihau carbon a rheoli adnoddau naturiol.

Mae awydd clir am fwy o integreiddio rhwng iechyd a gofal cymdeithasol, trafnidiaeth gyhoeddus well a chefnogaeth well i grwpiau agored i niwed. Mae addysg, sgiliau a chyflogaeth wedi'u nodi fel meysydd lle gallai'r Ddeddf gael mwy o ddylanwad.

Mae gan dros 75% o'r ymatebwyr argraff ffafriol o'r Comisiynydd a'r tîm, gyda sgoriau cryf ar gyfer cyfathrebu, ymgysylltu a chanolbwyntio ar y materion cywir. Fodd bynnag, mae rhai rhanddeiliaid yn parhau i fod yn llai ymgysylltiedig neu'n brin o wybodaeth ddigonol, sy'n dangos lle i wella gwelededd ac allgymorth.

I grynhoi, mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn cael ei gwerthfawrogi a'i chefnogi mewn egwyddor, ond mae angen mwy o gefnogaeth ymarferol, cyllid cynaliadwy a ffocws newydd ar ganlyniadau i gyflawni ei haddewid i bobl Cymru.

Cyflwyniad.

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau arolwg ar-lein cynhwysfawr a gynhaliwyd i asesu ymwybyddiaeth, dealltwriaeth ac effaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), deng mlynedd ar ôl ei chyflwyno yn ogystal ag asesiad o waith ac ymgysylltiad y Comisiynydd a'i dîm. Cynhaliwyd yr arolwg ar-lein o 29 Medi i 17 Hydref 2025 ac roedd yn gwbl ddwyieithog, ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Derbyniwyd dros 200 o ymatebion o bob cwr o Gymru, yn cynrychioli trawsdoriad eang o randdeiliaid. Roedd yr ymatebwyr yn cynnwys cynrychiolwyr o awdurdodau lleol, y Senedd, byrddau iechyd, sefydliadau gwirfoddol a'r sector preifat. Hyrwyddwyd yr arolwg yn eang trwy wahoddiadau e-bost uniongyrchol, rhwydweithiau rhanddeiliaid a llwyfannau cyfryngau cymdeithasol, gan sicrhau ystod amrywiol a chynhwysol o safbwyntiau.

Cyfunodd yr arolwg gwestiynau meintiol â sylwebaeth agored, gan ganiatáu ar gyfer dadansoddiad ystadegol a mewnwleidiadau ansoddol cyfoethog. Galluogodd y dull hwn gasglu adborth manwl ar effaith, heriau a chyfleoedd y Ddeddf, yn ogystal ag awgrymiadau ar gyfer gweithredu yn y dyfodol gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'r tîm.

Methodoleg.

Roedd yr arolwg ymgysylltu â rhanddeiliaid ar gael ar-lein am dair wythnos drwy ddwy ddolen arolwg, un ym mhob iaith.

Anfonwyd dolenni uniongyrchol drwy e-bost at randdeiliaid, gan gynnwys Aelodau'r Senedd, Aelodau Seneddol a chynghorwyr awdurdodau lleol, i'r ddau arolwg. Fe'i rhannwyd hefyd ag amrywiaeth eang o randdeiliaid o sefydliadau'r sector cyhoeddus, megis awdurdodau parciau cenedlaethol, byrddau iechyd, a gwasanaethau tân ac achub. Dosbarthwyd y dolenni hefyd i restr gyswllt gan gynnwys unigolion preifat, gweithwyr yn y sector preifat, y byd academiaidd, yn ogystal â nifer sylweddol o sefydliadau'r sector gwirfoddol.

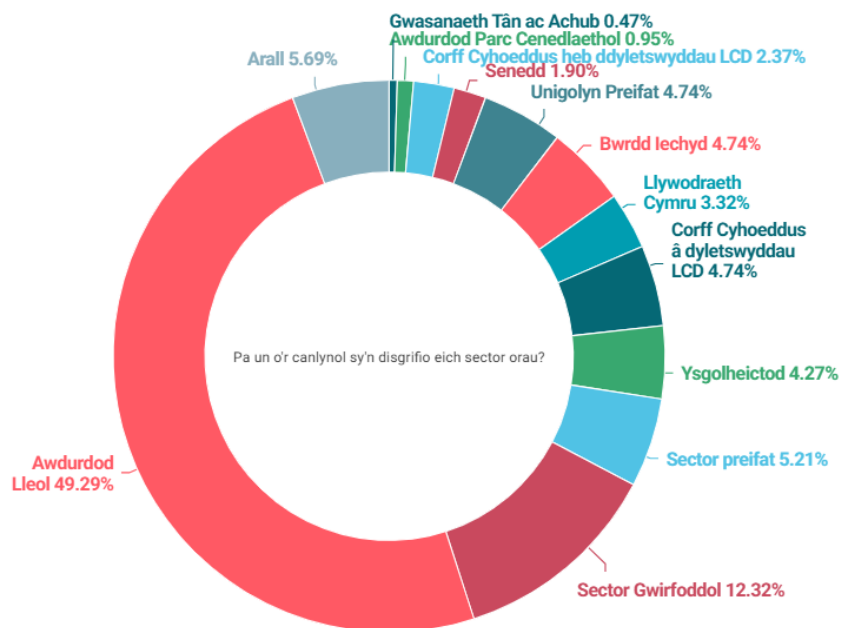
Rhannwyd dolenni'r arolwg hefyd ar sawl platfform cyfryngau cymdeithasol gan Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a Cavendish Consulting. Y platfform gyda'r rhyngweithio mwyaf arwyddocaol oedd LinkedIn.

Roedd yr arolwg yn cynnwys cymysgedd o gwestiynau caeedig ac agored, gan ganiatáu ar gyfer dadansoddiad meintiol (e.e. ymatebion wedi'u sgorio ar raddfa symudol) a mewnwediadau ansoddol (e.e. sylwadau manwl, barn ac awgrymiadau). Ni chasglwyd unrhyw fanylion cyswllt, er bod rhai ymatebwyr wedi dewis darparu eu henw a/neu god post.

Dadansoddwyd yr ymatebion gan ddefnyddio cyfuniad o ddulliau ystadegol a dadansoddiad thematig, gan sicrhau bod lled a dyfnder barn y rhanddeiliaid wedi'u cofnodi.

Ymatebwyr

Roedd y 213 o ymatebion yn dangos amrywiaeth o gefndiroedd yn y sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol, ond roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr yn gynghorwyr sir ar awdurdodau unedol Cymru. Mae'r graff isod yn dangos y sefydliad y mae pob ymatebydd yn perthyn iddo.

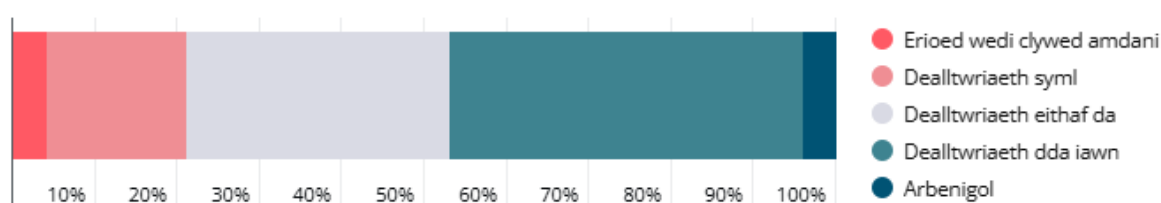

O'r 104 a atebodd 'Awdurdod Lleol' fel eu sector, ni roddodd 72 rôl, ond rhoddodd 7 eu rôl fel cynghorydd awdurdod lleol, rhoddodd 24 eu rôl fel swyddog neu aelod staff arall, a rhoddodd un eu rôl fel uwch gyfarwyddwr. O'r rhai a roddodd eu sector fel 'Senedd', roedd hyn yn cynnwys dau Aelod Senedd a dau aelod staff Senedd.

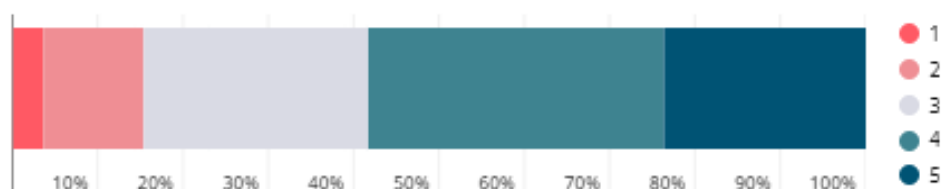
Ymgysylltu â'r Ddeddf.

Roedd y set gyntaf o gwestiynau yn ymwneud â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Gofynnwyd i'r ymatebwyr pa mor gyfarwydd oeddent â'r Ddeddf a gofynnwyd iddynt sgorio eu lefel o ddealltwriaeth o 'Dydw i erioed wedi clywed amdani' i 'Rwy'n arbenigwr ar y Ddeddf'. Yn ail, gofynnwyd i'r ymatebwyr faint o effaith neu ddylanwad y credant fod y Ddeddf wedi'i chael arnynt, eu gwaith neu eu sefydliad.

C1: Pa mor gyfarwydd ydych chi â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol?

C2: Yn y prif swyddogaeth yr ydych yn llenwi'r arolwg hwn ynddi, faint o effaith neu ddylanwad ydych chi'n credu bod y Ddeddf wedi'i chael arnoch chi, eich gwaith neu'ch sefydliad? (1 yn golygu dim effaith o gwbl, 5 yn golygu effaith sylweddol)

Mae'r atebion hyn yn datgelu bod gan randdeiliaid ddealltwriaeth dda o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gyffredinol, gyda bron i **80%** yn meddu ar ddealltwriaeth dda a dim ond **4%** yn dweud nad ydynt erioed wedi clywed amdani (C1).

O ran effaith broffesiynol, mae **85%** o'r ymatebwyr wedi rhoi sgôr o leiaf dri allan o bump, sy'n dangos bod y mwyafrif helaeth yn credu bod y Ddeddf wedi cael effaith ar eu gwaith neu eu sefydliad (C2).

Sylwadau Pellach

Rhoddwyd cyfle i'r ymatebwyr roi sylwadau manwl pellach ar eu hatebion. Roedd 128 o ymatebion agored. Mae crynodeb o'r prif ganfyddiadau isod.

Teimlad Cyffredinol:

- **Teimlad cadarnhaol:** Mynegodd tua **60%** o'r ymatebwyr farn gadarnhaol am Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), gan dynnu sylw at ei gwerth ysbrydoledig, ei phwysigrwydd strategol, a'i rôl wrth lunio diwylliant sefydliadol a meddwl hirdymor.

"Mae'r Ddeddf wedi cael effaith sylweddol ac aml-ddimensiwn ar y sefydliad, gan lunio cyfeiriad strategol a diwylliant gweithredol." (Corff Cenedlaethol â dyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol)

- **Teimlad negyddol:** Roedd tua **30%** o'r ymatebion yn negyddol, gan ganolbwyntio ar faterion fel biwrocratiaeth, diffyg gorfodi, gweithredu arwynebol, a chyfyngiadau ariannu.

"Mae'n rhaid i ni gyfiawnhau pob penderfyniad gan ddefnyddio'r ddeddf. Mae'n arafu gweithredu ac roedd y rhan fwyaf ohono'n cael ei wneud beth bynnag. Yn cynyddu biwrocratiaeth ac yn ychwanegu cost." (Awdurdod Lleol)

- **Teimlad niwtral neu gymysg:** Roedd y **10%** sy'n weddill yn niwtral neu'n gymysg, naill ai'n mynegi ymwybyddiaeth gyfyngedig neu'n disgrifio agweddau cadarnhaol a negyddol.

"Mae gen i ddealltwriaeth sylfaenol ac rydw i wedi gallu cysylltu rhywfaint o'r wybodaeth hon â'r gwaith rwy'n ei wneud, ond ni fyddwn yn dweud ei bod yn cael ei chynnwys yn benodol yn fy rôl." (Awdurdod Lleol)

Aliniad Strategol a Gwreiddio Sefydliadol

Disgrifir Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Deddf LICD) gan fwy na 30 o ymatebwyr fel fframwaith sylfaenol sy'n tywys strategaeth sefydliadol, llywodraethu a gweithrediadau dyddiol. Mewn rhai sefydliadau, yn enwedig o fewn y sector cyhoeddus, mae'r Ddeddf wedi'i hymgorffori'n ddwfn mewn caffael, adrodd, datblygu polisiau ac adolygu perfformiad.

Cyfeirir at y Ddeddf yn eang fel fframwaith strategol ar draws sefydliadau cyhoeddus, gwirfoddol a rhai sefydliadau yn y sector preifat. Mewn llawer o achosion, mae'n llunio polisiau, adrodd a gwneud penderfyniadau, ac fe'i gwelir fel gyrrwr ar gyfer meddwl a chydweithio hirdymor. Fodd bynnag, mae graddfa'r integreiddio yn amrywio: mae rhai sefydliadau wedi'i hymgorffori'n ddwfn, tra bod eraill yn ei drin yn fwy fel gofyniad cydymffurfio neu gyfeiriad symbolaidd, gydag effaith gyfyngedig ar ymarfer o ddydd i ddydd.

"Mae gan bob adroddiad cyngor adran ar y Ddeddf i ddangos ei bod wedi'i hystyried, ond dydw i ddim yn gwybod a yw unrhyw argymhellion a gyflwynwyd wedi'u haddasu mewn gwirionedd oherwydd y Ddeddf." (Awdurdod Lleol)

"Mae Amcanion Llesiant yr Awdurdod yn fframio blaenoriaethau corfforaethol y sefydliad sy'n gysylltiedig â'r Hinsawdd, Cadwraeth, Cysylltiad a Chymunedau. Mae hefyd yn dylanwadu ar feysydd ehangach fel cynllunio. O ganlyniad, mae'n bwydo drwodd i'n fframweithiau perfformiad a hefyd i reoli risg." (Awdurdod Parc Cenedlaethol)

Effaith Weithredol a Gweithredu Ymarferol

Disgrifir Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Deddf LICD) gan tua 30 o ymatebwyr fel fframwaith sylfaenol sy'n tywys strategaeth sefydliadol, llywodraethu a gweithrediadau dyddiol. Mewn rhai sefydliadau, yn enwedig o fewn y sector cyhoeddus, mae'r Ddeddf wedi'i hymgorffori'n ddwfn mewn caffael, adrodd, datblygu polisïau ac adolygu perfformiad.

Fodd bynnag, mae dyfnder yr integreiddio yn amrywio. Mae rhai yn ystyried y Ddeddf fel un drawsnewidiol, sy'n llunio diwylliant a phenderfyniadau'n wirioneddol, tra bod eraill yn ei gweld fel rhywbeth mwy symbolaidd, wedi'i gyfyngu i ddogfennu neu gydymffurfiaeth. Er enghraifft, mae swyddog awdurdod lleol yn sylwi, "Mae gan bob adroddiad cyngor adran ar y Ddeddf i ddangos ei bod wedi'i hystyried, ond nid wyf yn gwybod a yw unrhyw argymhellion a gyflwynwyd wedi'u haddasu mewn gwirionedd oherwydd y Ddeddf." Mae hyn yn tynnu sylw at densiwn rhwng dylanwad bwriadedig y Ddeddf a'i heffaith wirioneddol.

"Mae o leiaf hanner ohonom bellach yn gweithio mewn ffordd hollol wahanol, ac mae'r canlyniadau'n llawer gwell nag yr arferent fod." (Llywodraeth Cymru)

"Ar ddechrau pob cyfarfod, caiff ei gyflwyno fel mantra, fel y mae'n rhaid ei ddweud yn ôl y gyfraith, ond felly mae rhyw fath o ddull gweithredu gwefusau-wasanaeth i'r Ddeddf—anaml y cyfeirir ato eto ym mhrif gorff cyfarfod." (Sefydliad sector cyhoeddus arall)

"Mae wedi cael effaith, ond nid o reidrwydd yn y ffordd a fwriadwyd, neu hyd yn oed mewn ffordd gadarnhaol. Mae'r cyngor yn treulio cryn dipyn o amser ac arian yn cynhyrchu asesiadau safonol gwael i gydymffurfio â'r ddeddf, mewn ffordd nad yw'n cyfrannu'n ystyrlon at lunio polisïau ond sy'n dod ar gost i'r pwrs cyhoeddus." (Awdurdod Lleol)

Heriau: Cyllid, Biwrocratiaeth, a Gorfodi

Thema sy'n codi dro ar ôl tro yw her cyllid cyfyngedig, biwrocratiaeth gynyddol, a diffyg canfyddedig o fecanweithiau gorfodi, gyda thua 30 o ymatebwyr yn tynnu sylw at rwystrau ymarferol i weithredu effeithiol. Mae cylchoedd ariannu tymor byr, beichiau gweinyddol ac ymgysylltiad staff cyfyngedig yn faterion cyffredin. Mae llawer yn teimlo y gall cydymffurfio â'r Ddeddf ddod yn ymarfer biwrocraidd, gan dynnu oddi wrth newid ystyrlon. Mae awydd i'r Ddeddf gael gorfodi cryfach ac i adnoddau gyd-fynd â'i huchelgeisiau.

"Mae cyfyngiadau cyllidebol yn ein hatal rhag gwneud mwy." (Awdurdod Lleol)

"Er bod syniad ac egwyddorion Deddf Llesiant y Dyfodol yn cael eu croesawu a'u cymeradwyo, nid yw'n cael llawer o effaith weledol oherwydd diffyg cyllid ychwanegol i awdurdodau lleol ei ddefnyddio ar brosiectau a gwelliannau penodol yn eu trefi a'u dinasoedd." (Awdurdod Lleol)

"Ychydig iawn o rym gorfodi go iawn sydd gan y Ddeddf, ac mae pawb yn gwybod hyn, a gall rhannau fod yn groes i'w gilydd." (Sefydliad sector cyhoeddus arall)

Cydweithio a Gweithio mewn Partneriaeth

Mae'r Ddeddf yn cael y clod am annog gweithio mwy cydgyssylltiedig ar draws sectorau, yn enwedig drwy Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCa). Mae cydweithio'n cael ei werthfawrogi ar gyfer mynd i'r afael â materion cymhleth, ond mae ymatebwyr yn nodi bod strwythurau partneriaeth ac arweinyddiaeth yn amrywio o ran effeithiolrwydd. Yn aml, mae'r trydydd sector a chymunedau'n teimlo eu bod yn cael eu tanddefnyddio neu eu bod ar yr

ymylon wrth wneud penderfyniadau, ac mae galw am fodelau partneriaeth mwy cynhwysol ac effeithiol.

"Cydweithio ar draws gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol. Ailganolbwyntio dyraniad cyllid ar atebion ataliol ac ymyrraeth gynnar mewn lleoliadau cymunedol." (Corff Cyhoeddus heb ddyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol)

"Mae'r Ddeddf wedi cynyddu ymwybyddiaeth y sector cyhoeddus o gyfranogiad ac wedi annog parodrwydd cynyddol i ymgysylltu mewn cyd-gynhyrchu a chydweithio, yn enwedig gyda swyddogion BGCau." (Sector Gwirfoddol)

"Mae ymrwymiad clir a chalonogol ar draws y rhanbarth i weithio mewn partneriaeth a mabwysiadu dulliau system gyfan, ond mae mynd i'r afael â'r anghydraddoldebau hyn yn llawn yn gofyn am ddealltwriaeth wybodus o sut maent yn gweithredu o fewn cyd-destun gwledig, a sut mae cydweithio a gweithredu traws-sector ar draws pob lefel o atal yn hanfodol i wneud newidiadau hirdymor." (Bwrdd Iechyd)

Ffocws ar Nodau Llesiant: Iechyd, Tai, Amgylchedd ac Anghydraddoldeb

Cafodd nodau llesiant allweddol, fel iechyd, tai, cynaliadwyedd amgylcheddol, a lleihau anghydraddoldeb, eu crybwyll gan bron i 40 o ymatebwyr. Mae'r Ddeddf yn darparu lens ddefnyddiol ar gyfer mynd i'r afael â'r heriau hyn; fodd bynnag, mae cynnydd yn aml yn araf ac yn cael ei rwystro gan flaenoriaethau gwrthgyferbyniol a chyfyngiadau adnoddau. Mae ymatebwyr eisiau dulliau mwy cydgysylltiedig, sy'n seiliedig ar le ac atebion ymarferol i'r materion dybryd hyn.

"Darparu a defnyddio cyfleusterau chwaraeon/hamdden, yn enwedig gan blant a phobl ifanc. Byddwn wrth fy modd yn gweld cysylltiad rhwng polisi bwyd a pholisi iechyd mewn llywodraeth ar bob lefel." (Awdurdod Lleol)

"Argyfwng natur – gweler fy ymateb i'r cwestiwn olaf. Mwy o ffocws ar feddwl hirdymor a gwaddol. Perthynas â sero net ac adferiad natur. Cydlyniant cymunedol." (Awdurdod Lleol)

"Anghydraddoldeb cymdeithasol a chydlyniant." (Awdurdod Lleol)

Angen am Arweiniad Ymarferol, Astudiaethau Achos, a Rhannu Gwybodaeth

Mae galw mawr am enghreifftiau ymarferol, astudiaethau achos, a chyfleoedd i rannu arferion gorau. Cyfeiriodd tua 25 o ymatebwyr at yr angen am ganllawiau sy'n ymarferol ac yn berthnasol i'w sector, yn hytrach na rhai damcaniaethol neu generig. Ystyrir bod rhannu data a mewnwelediadau deinamig yn bwysig ar gyfer cefnogi gweithredu a dysgu gan eraill.

"Rhannu arferion da, wedi'u hymgorffori, nid yn unig syniadau newydd ac arloesol, ond hefyd cael y pethau sylfaenol yn iawn." (Awdurdod Lleol)

"Mae gormod o ganllawiau, ac mae'n rhy eiriol. Mae angen mwy o le ac amser ar gyfer sesiynau wyneb yn wyneb ymarferol i rannu arferion da a dysgu gyda'n gilydd." (Sector Gwirfoddol)

"Rwyf wedi defnyddio'r model tri gorwel, ac roedd hynny'n ddefnyddiol, ond rwy'n credu bod mwy o enghreifftiau ac astudiaethau achos o'r hyn sy'n gweithio. Mae bod yn ddamcaniaethol yn un peth, ond mae gweithio'n pragmatig ar lawr gwlad mewn amgylchedd prysur yn beth arall." (Bwrdd Iechyd)

Bylchau Canfyddedig: Ymwybyddiaeth, Cyfathrebu a Gorfodi

Mae ymwybyddiaeth o'r Ddeddf a swyddfa'r Comisiynydd yn anghyson, gyda rhai ymatebwyr (llai nag 20) heb fod yn ymwybodol o'u bodolaeth na'u rôl. Canfyddir bod cyfathrebu'n annigonol, ac mae pryderon ynghylch diffyg gorfodi'r Ddeddf. Mae llawer yn galw am fwy o welededd, negeseuon cliriach, a mecanweithiau cryfach i sicrhau cymhwysiad a effaith gyson.

"Doeddwn i ddim yn ymwybodol o'r canllawiau cyn cymryd yr arolwg hwn." (Awdurdod Lleol)

"Diffyg Cyfathrebu, felly does gen i ddim syniad beth mae'r Comisiynydd a'r tîm yn ei wneud." (Awdurdod Lleol)

"Does gen i ddim syniad beth yw'r ddeddf na ble i ddod o hyd iddi. Felly, ni allaf wneud sylwadau ar ei heffaith arnaf i." (Awdurdod Lleol)

Materion ac Arloesiadau Penodol i'r Sector

Mae gwahanol sectorau'n tynnu sylw at heriau ac arloesiadau unigryw. Mae'r sector gwirfoddol yn canolbwyntio ar gynhwysiant a phrosiectau creadigol, tra bod y sector preifat yn ceisio mwy o ymgysylltiad. Mae ymatebwyr iechyd ac addysg yn pwysleisio'r angen am ddulliau cydgyssylltiedig a chymorth wedi'i deilwra. Mae cydnabyddiaeth o botensial y Ddeddf i sbarduno newid, ond hefyd galw am ganllawiau ac adnoddau mwy penodol i'r sector.

"Gweithiom gyda swyddfa'r Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i ddatblygu ein strategaeth gynaliadwydd a pharhau i ymgysylltu â'i gweithrediad; mae gennym waith i'w wneud o hyd ar ymgysylltu'r sefydliad ehangach â'r ddeddf." (Sefydliad sector cyhoeddus arall)

"Effaith deallusrwydd artiffisial yn y gweithle ac ar y gweithlu. Uwchsgilio'r gweithlu a thrawsnewidiad cyfiawn. Llais y gweithiwr mewn datblygu cynaliadwy." (Sefydliad sector cyhoeddus arall)

"Cynhyrchu bwyd organig, economi wledig a chyfleoedd tai gwledig i bobl ifanc ... Meddwl am eiddo busnes amaethyddol cysylltiedig ag OPD neu TAN6 fel opsiynau i bobl ifanc adeiladu a pherchenogi cartrefi fforddiadwy." (Unigolyn Preifat)

Amrywiad Swyddogaethol

O ystyried bod y rhan fwyaf o'r ymatebwyr wedi nodi natur eu rôl a'r math o sefydliad y maent yn gweithio iddo, fe wnaethom gynnal dadansoddiad i fesur a oedd ymateb gwahanol yn seiliedig ar swyddogaeth. Roeddem am ymchwilio a oedd y math o sefydliad a rôl yn arwain at ymatebion gwahanol, ac a yw'r ymatebion hyn yn fwy cadarnhaol neu negyddol.

Cynrychiolwyr awdurdodau lleol oedd â'r ymatebion mwyaf cymysg am y Ddeddf. Dim ond 38% oedd yn gadarnhaol amdani, o'i gymharu â'r rhai yn y sector preifat, Llywodraeth Cymru, a'r byd academiaidd, a sgoriodd gyfradd bositif o tua 60%. Roedd tua 50% o'r rhai yn y sector gwirfoddol yn gadarnhaol am y Ddeddf.

- Mae ymatebion gan y **sector cyhoeddus** yn fwy cymysg, gyda chyfran sylweddol o deimladau cadarnhaol a negyddol, yn enwedig ymhlith ymatebwyr o awdurdodau lleol. Yn aml, mae ymatebion cadarnhaol yn sôn am aliniad strategol a meddwl hirdymor, tra bod ymatebion negyddol yn crybwyll biwrocratiaeth, cyfyngiadau ariannu a diffyg effaith. Mae staff Llywodraeth Cymru yn gadarnhaol ar y cyfan, gan ganolbwyntio ar fframwaith

ac uchelgais y Ddeddf, ond mae rhai yn nodi heriau wrth ei hymgorffori'n weithredol. Mae mwyafrif o academyddion yn mynegi teimlad cadarnhaol, yn enwedig ynghylch potensial y Ddeddf ar gyfer newid cadarnhaol, tra hefyd yn tynnu sylw at yr angen am fwy o hyfforddiant, cymhwysiad ymarferol, a mwy o ymwybyddiaeth.

Awgrymodd rhywfaint o adborth anffurfiol fod rhai swyddogion o gyrff cyhoeddus yn poeni am briodoli eu henwau neu eu sefydliadau. Mae hyn yn debygol o arwain at gyfradd ymateb anghymesur o uchel gan gynrychiolwyr etholedig, a allai fod yn fwy tebygol o fod yn amheus o'r Ddeddf ac yn fwy cyfforddus yn mynd ar gofnod gyda'u barn.

- Mae uwch swyddogion y **sector gwirfoddol** yn tueddu i fod yn fwy cadarnhaol, gan dynnu sylw at werth ysbrydoledig y Ddeddf a'i rôl wrth lunio diwylliant sefydliadol. Mae'r canlyniadau hefyd yn awgrymu bod ymatebwyr y sector gwirfoddol yn tueddu i fod yn rhagweithiol wrth geisio gwybodaeth ac ymgysylltu â swyddfa'r Comisiynydd, yn aml trwy chwiliadau ar-lein a chyfarfodydd rheolaidd.
- Roedd tuedd i ymatebwyr y **sector preifat** beidio ag ymgysylltu â'r cwestiwn agored, felly mae'n anodd dod i gasgliadau, ond efallai bod hyn yn awgrymu llai o ymgysylltiad â'r Comisiynydd a'i dîm.

Crynodeb

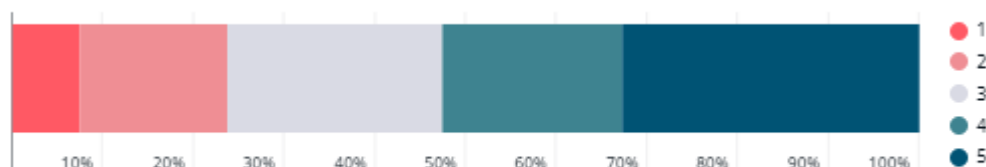
Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn cael ei chydabod yn eang fel darn o ddeddfwriaeth flaengar ac uchelgeisiol. Mae wedi llunio meddwl strategol ac wedi darparu fframwaith ar gyfer cydweithio, cynaliadwyedd a chynllunio hirdymor. Fodd bynnag, mae ei heffaith weithredol yn anwastad, gyda heriau o amgylch cyllid, biwrocratiaeth a gorfodi.

Er bod llawer yn ei chael yn ysbrydoledig, mae eraill yn rhwystredig oherwydd ei diffyg canlyniadau pendant. Mae galwad glir am ymgorffori dyfnach, mwy o hyfforddiant a mecanweithiau cryfach i sicrhau bod ei hegwyddorion yn trosi'n newid ystyrlon.

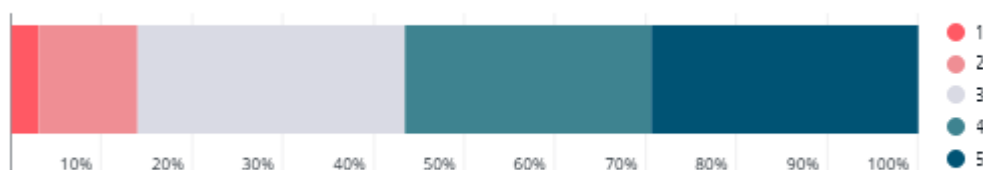
Y Comisiynydd a'i Dîm.

Yn yr ail adran, gofynnwyd cyfres o gwestiynau i'r ymatebwyr am eu hymwybyddiaeth a'u hargraff gyffredinol ohonynt.

C4: Ar raddfa o 1 i 5, sut fydddech chi'n graddio'ch ymwybyddiaeth o Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a'i dîm? (1 ddim yn ymwybodol o gwbl, 5 yn ymwybodol iawn)

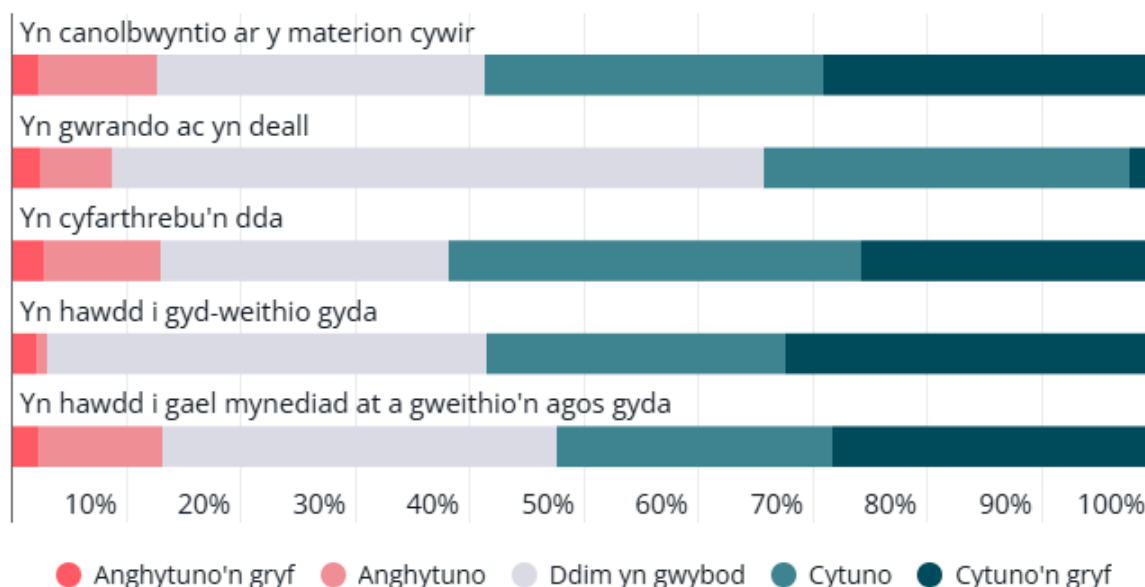
C5: Pa mor ffafriol yw eich argraff gyffredinol o Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a'i dîm? (1 yn ddim yn ffafriol o gwbl, 5 yn ffafriol iawn)

Dangosodd dros **75%** o'r ymatebwyr o leiaf radd deg o ymwybyddiaeth o'r Comisiynydd a'i dîm, gan sgorio o leiaf dri allan o bump posibl (**C4**). Dim ond 7% a ddewisodd y sgôr isaf o un, sy'n awgrymu nad oes gan lawer o randdeiliaid unrhyw ymwybyddiaeth. Sgoriodd y Comisiynydd ychydig yn uwch ar ffafrioldeb (**C5**) nag ymwybyddiaeth, gyda **86%** o'r ymatebwyr yn sgorio o leiaf dri allan o bump am argraff ffafriol o'r Comisiynydd a'i dîm. Mae hyn yn awgrymu bod lle i dwf o ran hyrwyddo gwaith y Comisiynydd, felly er bod ffafrioldeb yn uchel, efallai y bydd rhanddeiliaid yn dymuno cael mwy o wybodaeth am rôl a gwaith y Comisiynydd.

Gofynnodd y gyfres nesaf o gwestiynau i ymatebwyr gytuno neu anghytuno â chyfres o ddatganiadau am Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'i dîm.

C6: Sut fydddech chi'n ymateb i'r datganiadau canlynol: Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a'i dîm...

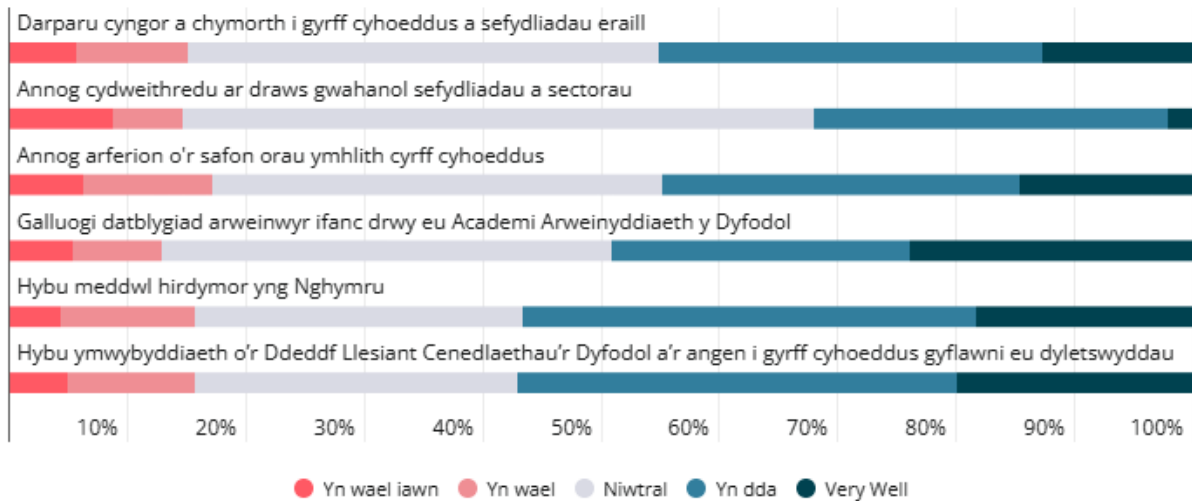
I grynhoi, mae'r canlyniadau'n datgelu canfyddiad cadarnhaol ar y cyfan ymhlith rhanddeiliaid o'u hymgysylltiad â gwaith y Comisiynydd a'i dîm (**C6**). Roedd dros **60%** naill ai'n cytuno neu'n cytuno'n gryf â 'cyfarthrebu'n dda', a sgoriodd yr uchaf am bositifrwydd o'r pum datganiad. Y datganiad gyda'r sgôr negyddol isaf oedd 'yn hawdd gweithio gyda nhw', gyda dim ond **4%** naill ai'n anghytuno'n gryf neu'n anghytuno, sy'n awgrymu bod y Comisiynydd a'i dîm yn llwyddo i feithrin perthnasoedd cadarnhaol â phartneriaid a rhanddeiliaid eraill.

Y gyfran fwyaf arwyddocaol o 'ddim yn gwybod' oedd mewn ymateb i'r datganiad am wrando a deall, ac efallai mai dyma gwestiwn anoddach i rhanddeiliaid ei ateb oni bai eu bod wedi gweithio'n agos iawn gyda'r Comisiynydd a'i dîm. Mae canran y 'ddim yn gwybod' yn awgrymu bod segment o rhanddeiliaid yn parhau sydd â llai o ymgysylltiad neu sydd heb ddigon o brofiad i ffurfio barn.

Ar y cyfan, mae mwy na **50%** o rhanddeiliaid yn rhoi sgoriau cadarnhaol ar gyfer cyfarthrebu, mynediad, ymgysylltu, a chanolbwyntio ar y materion cywir, sy'n dangos bod y Comisiynydd a'r tîm yn cael eu hystyried yn hawdd mynd atynt, yn effeithiol, ac yn canolbwyntio ar y materion cywir gan fwyafrif clir o rhanddeiliaid.

Yn yr adran nesaf, gofynnwyd cyfres o gwestiynau i'r ymatebwyr am eu barn ar berfformiad, effaith ac effeithiolrwydd y Comisiynydd a'i dîm wrth gyflawni dyletswyddau'r Swyddfa.

Q7: Pa mor dda mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru a'i dîm yn ymgymryd â'r gweithgareddau canlynol?

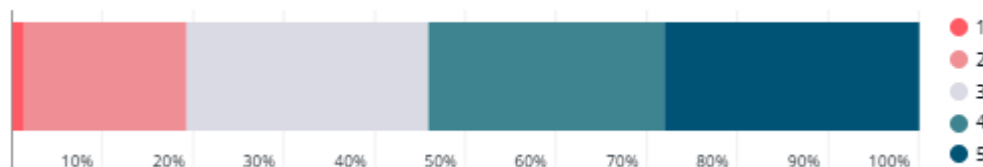
I grynhoi, sgoriodd y chwe chwestiwn hyn ganlyniadau net-positif sylweddol, a'r uchaf ohonynt yw 'Hyrwyddo ymwybyddiaeth o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r angen i gyrff cyhoeddus gyflawni eu dyletswyddau' (**C7**). Ym mhob categori, rhoddodd llai na **18%** o'r ymatebwyr sgôr o 'wael' neu 'wael iawn' mewn ymateb i unrhyw un o'r ymadroddion hyn. Sgoriodd y Comisiynydd a'i dîm yn arbennig o dda am 'Hyrwyddo meddwl hirdymor yng Nghymru' gyda **56%** yn sgorio naill ai 'da' neu 'da iawn'.

Y pwynt sgorio isaf oedd ar gyfer 'Annog cydweithio ar draws gwahanol sefydliadau a sectorau', a sgoriodd hefyd sgôr arbennig o isel am 'da iawn'. Gallai hyn awgrymu y gallai fod angen i'r Comisiynydd a'i dîm ystyried sut i gyfleu'r gwaith yn y maes hwn yn well.

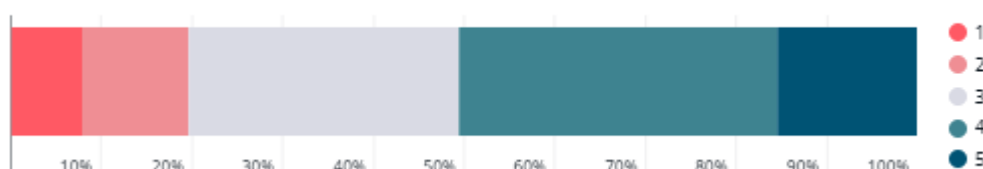
Blaenoriaethau a Rhaglen Waith

Yn yr adran nesaf, gofynnwyd i'r ymatebwyr pa mor ymwybodol ydyn nhw o flaenoriaethau a rhaglen waith y Comisiynydd, gan gynnwys Strategaeth Cymru Can, a sut mae'r Comisiynydd wedi dylanwadu ar newid cadarnhaol.

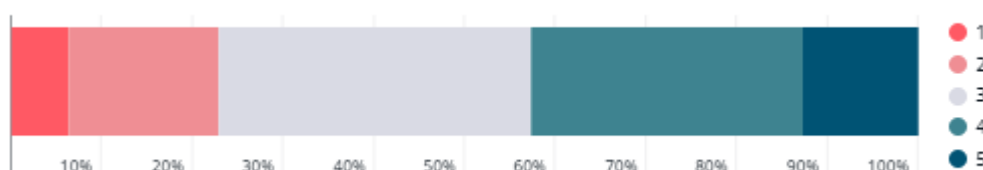
C8: Pa mor ymwybodol ydych chi o flaenoriaethau a rhaglen waith y Comisiynydd, gan gynnwys Strategaeth Cymru Can? (1 heb fod yn ymwybodol o gwbl, 5 yn ymwybodol iawn)

C9: I ba raddau y mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol neu ei dîm wedi dylanwadu ar newid cadarnhaol yn eich sefydliad neu sector? (1 yn ddim o gwbl, 5 yn fawr iawn)

C10: I ba raddau y mae'r canllawiau a'r adnoddau a ddarparwyd gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'i dîm wedi eich helpu i gefnogi gweithredu'r Ddeddf? (1 ddim yn ddefnyddiol o gwbl, 5 yn ddefnyddiol iawn)

I grynhoi, mae gan tua **80%** o'r ymatebwyr ryw faint o ymwybyddiaeth o flaenoriaethau a rhaglen waith y Comisiynydd (**C8**), ac mae cyfran debyg yn teimlo bod y Comisiynydd neu ei dîm wedi dylanwadu ar newid cadarnhaol yn eu sefydliad neu sector i ryw raddau ac wedi rhoi sgôr o leiaf dri allan o bump (**C9**).

Dim ond **2%** a roddodd y sgôr isaf ar ymwybyddiaeth o waith y Comisiynydd, sy'n dangos nad oes gan lawer o randdeiliaid unrhyw ymwybyddiaeth o waith y Comisiynydd (**C8**). Dylai hyn roi rhywfaint o sicrwydd ynghylch teimladau sefydliadau ar draws y tri sector ynghylch eu rhyngweithio â'r Comisiynydd a'i dîm.

O ran defnyddioldeb y canllawiau a'r adnoddau a ddarparwyd gan y Comisiynydd, rhoddodd **75%** o leiaf dri allan o bump a dim ond **7%** a roddodd y sgôr isaf posibl, gan ddangos boddhad cyffredinol â'r adnoddau a ddarparwyd gan y Comisiynydd a'i dîm (**C10**).

Cymorth Ychwanegol

Gofynnwyd i'r ymatebwyr pa gamau y gallai'r Comisiynydd a'i dîm eu cymryd i helpu gyda chymhwyso'r Ddeddf.

C11: Pa ganllawiau neu offer pellach fyddai'n eich helpu i gymhwyso'r Ddeddf yn fwy effeithiol?

Offer Ymarferol a Chymorth

Yr ymateb mwyaf poblogaidd i'r cwestiwn hwn yw galw clir am offer ymarferol, hawdd eu defnyddio a chefnogaeth uniongyrchol. Mae ymatebwyr yn chwilio am adnoddau sy'n hwyluso cymhwyso Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn eu gwaith o ddydd i ddydd. Mae llawer yn teimlo, er bod egwyddorion y Ddeddf yn glir, bod eu trosi'n gamau ymarferol yn heriol heb yr offer cywir. Maent eisiau pecynnau cymorth, templedi a rhestrau gwirio penodol i'r sector sy'n dadansoddi'r hyn sydd angen ei wneud a sut i'w wneud, wedi'u teilwra i realiti eu rolau—boed mewn llywodraeth leol, iechyd, neu'r sector gwirfoddol.

Mae awydd cryf am weithdai a sesiynau rhyngweithiol, a hwylusir yn ddelfrydol gan dîm y Comisiynydd neu arbenigwyr sector, i helpu timau i ddechongli'r Ddeddf yn eu cyd-destun eu hunain a symud o ddamcaniaeth i ymarfer. Mae ymatebwyr hefyd yn tynnu sylw at yr angen am systemau gwell i olrhain cynnydd, gyda diffiniadau a meini prawf clir ar gyfer mesur effaith. Maent am weld enghreifftiau ymarferol o sut mae eraill wedi ymgorffori'r Ddeddf yn llwyddiannus, ac maent yn gwerthfawrogi cyfleoedd i ddysgu o'r profiadau byd go iawn hyn. Yn y pen draw, y galw yw am gefnogaeth sy'n ymarferol, yn weithredadwy, ac yn berthnasol i'r heriau penodol y maent yn eu hwynebu.

"Fel o'r blaen, rydym yng nghyfnodau cynnar datblygu ein hymateb, ond rydym yn gweithio gyda'r Comisiynydd a'i dîm i ddefnyddio rhai o'r offer sydd ar gael i ddatblygu ein cynllun strategol nesaf, a fydd yn cwmpasu egwyddorion llesiant y dyfodol yn agosach." (Corff Cyhoeddus heb ddyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cymru)

"Mae eisoes wedi dechrau trwy Hwb Dyfodol, ond byddai gweithdai pwrpasol pellach yn ddefnyddiol wrth hyrwyddo defnydd ymarferol y Ddeddf ymhellach. Hefyd, byddai arbenigwyr sector, sy'n deall anawsterau sectorau penodol (e.e. awdurdodau lleol) yn ddefnyddiol." (Llywodraeth Cymru)

"Mae angen dealltwriaeth ac adolygiad gwell o offer olrhain gweithgaredd. Gallai cymorth pellach i nodi diffiniadau a meini prawf cyffredin gynorthwyo gyda gweithredu a chofnodi." (Awdurdod Lleol)

Hyfforddiant ac Astudiaethau Achos

Mae galw mawr am gyfleoedd dysgu sy'n mynd y tu hwnt i ganllawiau ysgrifenedig. Mae ymatebwyr eisiau hyfforddiant rheolaidd, penodol i rôl i bawb o gynghorwyr i uwch arweinwyr, gan sicrhau dealltwriaeth gyson o'r Ddeddf ar draws sefydliadau. Maent yn arbennig o awyddus i gael astudiaethau achos ac enghreifftiau o arfer gorau, fel straeon am yr hyn sydd wedi gweithio (a'r hyn sydd ddim) mewn mannau eraill, fel y gallant ddysgu o brofiadau byd go iawn yn hytrach nag egwyddorion haniaethol.

Hoffai llawer i hyfforddiant fod yn ymarferol ac yn seiliedig ar senarios, gan ddefnyddio sefyllfaoedd go iawn i ddangos sut y gellir cymhwyso'r Ddeddf. Mae awydd hefyd am fformatau hygyrch a diddorol, fel fideos, sesiynau wyneb yn wyneb, a chyfleoedd dysgu gan gymheiriaid. Y

neges sylfaenol yw bod pobl eisiau gweld sut mae'r Ddeddf yn gweithio'n ymarferol, nid mewn theori yn unig, a chael yr hyder a'r sgiliau i'w chymhwyso eu hunain. At ei gilydd, nododd 21 o ymatebwyr hyfforddiant neu astudiaethau achos fel eu prif flaenoriaeth i'w helpu i gymhwyso'r Ddeddf yn fwy effeithiol.

"Canllawiau i Weithredwyr a Chadeiryddion" (Bwrdd Iechyd)

"Datblygu sgiliau a gwybodaeth ynghylch newid ymddygiad yng Nghymru, gan sicrhau bod y ddeddf yn rhan ganolog o ganllawiau craffu (hyd yn oed lle mae'r rhain yn cael eu datblygu gan eraill), parhau i daflu goleuni ar astudiaethau achos diddorol. Dylai aelodau'r bwrdd a chynghorwyr gael hyfforddiant rheolaidd. Byddai canllawiau gwell ar sut y gall y ddeddf gefnogi twf economaidd cynaliadwy hefyd yn werthfawr i ddyfodol Cymru." (Awdurdod Lleol)

"Rydwn i wedi darllen llawer ohono, ac roeddwn i'n meddwl bod y fideos a'r hyfforddiant yn dda iawn. Rwy'n credu bod angen i'r tîm fod yn fwy gweladwy, ymgysylltu mwy â Chynghorau, cynnig dod i ymweld, a thrafod syniadau a chynlluniau gyda nhw. Dylent hefyd wneud sylwadau ar yr hyn maen nhw'n ei wneud, yn debyg i'r hyn mae Llais yn ei wneud. Gallech hefyd gyhoeddi enghreifftiau o arfer gorau o Gynghorau yn gwneud newid ac yn dilyn y Ddeddf, neu enghreifftiau o arfer gwaethaf hefyd, enw a chywilydd." (Sefydliad sector cyhoeddus arall)

Cyllid ac Adnoddau

Mae'r drydedd gyfran uchaf o ymatebion i'r cwestiwn hwn yn tynnu sylw at yr angen am gyllid cynaliadwy, hirdymor a chynyddu capasiti. Mae ymatebwyr yn rhwystredig gan gylchoedd cyllido tymor byr, sy'n ei gwneud hi'n anodd cynllunio a chyflawni newid ystyrlon. Maent yn galw am ffrydiau cyllido aml-flwyddyn, dibynadwy sy'n cefnogi meddwl ac atal hirdymor, yn hytrach na chyllid sy'n cael ei yrru gan argyfwng neu sy'n seiliedig ar brosiectau.

Mae llawer yn tynnu sylw at ddiffyg amser staff, arbenigedd a chapasiti sefydliadol, ac maent am fuddsoddi mewn adeiladu'r galluedd hyn. Mae galw hefyd am fodelau cyllido sy'n deg ac yn gyfartal, yn enwedig ar gyfer ardaloedd gwledig neu sectorau sy'n wynebu heriau penodol. Mae rhai ymatebwyr eisiau i gyllid fod yn fwy cydnaws â nodau'r Ddeddf, gan gefnogi cydweithio ac arloesedd yn hytrach nag atgyfnerthu seilos. Y neges gyffredinol yw, heb yr adnoddau cywir, y bydd hyd yn oed y canllawiau a'r bwriadau gorau yn ei chael hi'n anodd gwneud gwahaniaeth.

"Hoffem weld camau ymarferol iawn a thystiolaeth o gynnydd gydag enghreifftiau o'r hyn y gellir ei wneud i wella lles. O Interlink a'n haelodau, rydym wedi gweld cynnydd gyda'r awdurdod lleol a LIC. Mae LIC yn sownd gyda rhaglenni tymor byr a ddarperir mewn seilos. Oni bai bod gwasanaethau cyhoeddus yn cael cyllid a rhaglenni tymor hwy sy'n caniatáu iddynt ddatblygu'r hyn sy'n gweithio'n lleol, mae'n anodd gweld sut y gallant gefnogi'r gymuned a'r sector gwirfoddol i gefnogi pobl a chymunedau lleol i wella llesiant." (Sector Gwirfoddol)

"Nid oes angen canllawiau na dulliau pellach, dim ond strwythurau partneriaeth gwell a chyllid a chapasiti priodol i gefnogi." (Awdurdod Lleol)

"Byddwn i'n gweld rôl reoleiddiol gan y comisiynydd yn fwy effeithiol. Pan fydd cyrff cyhoeddus yn wynebu toriadau cyllideb (sydd ar hyn o bryd), byddant weithiau'n gwneud yr hyn sy'n gwbl angenrheidiol (yn hytrach na'r hyn sy'n foeseogol gywir), ac nid yw hynny bob amser yn cyd-fynd â bwriad deddfwriaeth y Ddeddf Cytundebau Cymdeithasol. Ar adegau fel hyn, byddai'n fwy effeithiol cael comisiynydd sydd â mwy o bŵer i reoleiddio neu 'blismona' yr hyn y mae cyrff cyhoeddus yn ei wneud a'r penderfyniadau y maent yn eu gwneud." (Sector Preifat)

Cyfathrebu a Gwelededd

Mae tua 16 o ymatebwyr yn dweud eu bod eisiau i swyddfa'r Comisiynydd fod yn fwy gweladwy, hygyrch, a rhagweithiol yn ei chyfathrebu. Maent yn chwilio am ddiweddariadau rheolaidd, wedi'u targedu—cylchlythyrau, briffiau e-bost, a chyfathrebu uniongyrchol wedi'i deilwra i wahanol gynulleidfaoedd, o gynghorwyr i'r cyhoedd yn gyffredinol. Mae awydd am bresenoldeb mwy sylweddol yn y cyfryngau ac ar y cyfryngau cymdeithasol, i godi ymwybyddiaeth o'r Ddeddf a rhannu straeon o lwyddiant a dysgu. Mae llawer eisiau i dîm y Comisiynydd estyn allan yn fwy, gan ymweld â chynghorau a chymunedau, cynnig trafod syniadau a chynlluniau, a bod ar gael ar gyfer cwestiynau a chefnogaeth. Mae ymatebwyr hefyd yn pwysleisio'r angen am wybodaeth sy'n hawdd ei chanfod, ei deall a'i rhannu, gan gynnwys crynodebau byr ac enghreifftiau ymarferol. Y neges sylfaenol yw y byddai cyfathrebu gwell a mwy o welededd yn helpu i feithrin dealltwriaeth, ymgysylltiad, a momentwm ar gyfer y Ddeddf.

"Mae'r wefan yn dda, gyda llawer mwy o ymgysylltiad rhagweithiol ag Awdurdodau Lleol a Chynghorwyr Lleol, ond mae angen cyfathrebu rheolaidd trwy e-bost â chynrychiolwyr, er enghraifft." (Awdurdod Lleol)

"Mae angen cyfathrebu gwell a rheolaidd gydag ASau, staff cymorth a'r cyhoedd. ASau sydd yn y sefyllfa orau i rannu gwaith y Comisiynydd gyda'u hetholwyr, ond mae angen mwy o ddiweddariadau ac allbwn gan y Comisiynydd." (Senedd)

"Nid yw'r daioni y mae'r Cynghrair Cyfreithiol yn ei wneud yn cael ei weiddi digon amdano, nac ychwaith y weithred. Dylid mynd mwy i roi cyhoeddusrwydd i'r daioni rydych chi'n ceisio'i gyflawni ac yn ei gyflawni." (Awdurdod Lleol)

Cydweithio a Phartneriaethau

Mae galw cryf am gydweithio mwy a mwy effeithiol, o fewn sectorau ac ar draws sectorau. Mae chwech o ymatebwyr yn benodol eisiau cefnogaeth i adeiladu partneriaethau rhwng cyrff cyhoeddus, sefydliadau gwirfoddol, a'r sector preifat, gan gydnabod mai dim ond trwy gydweithio y gellir cyflawni llawer o nodau'r Ddeddf.

Maent yn tynnu sylw at yr angen am fwy o gyfranogiad â chynghorau tref a chymuned, yn ogystal ag am fecanweithiau sy'n hwyluso cydweithio, megis cyfeiriaduron rhanddeiliaid, llwyfannau rhannu gwybodaeth, a chefnogaeth i brosiectau ar y cyd.

Mae llawer eisiau dysgu o gydweithrediadau llwyddiannus mewn mannau eraill a chael cyfleoedd i rannu profiadau a heriau. Y neges gyffredinol yw bod gweithio mewn partneriaeth yn hanfodol ar gyfer gweithredu'r Ddeddf yn effeithiol a bod angen mwy o gefnogaeth i'w wireddu yn ymarferol.

"Mwy o gyfranogiad â chynghorau tref a chymuned." (Awdurdod Lleol)

"Cefnogaeth i wella integreiddio rhwng cyrff cyhoeddus, hyd yn oed os mai dim ond gwasanaeth cofrestru gwirfoddol i gyfeiriadur ydyw sy'n rhoi awgrymiadau clyfar ynghylch rhanddeiliaid a allai fod â diddordeb mewn prosiect penodol." (Awdurdod Lleol)

Deddfwriaeth a Gorfodaeth

Mae pedwar ymatebydd eisiau i'r Ddeddf gael mwy o 'ddannedd'. Maent yn galw am bwerau gorfodi cryfach i'r Comisiynydd, gan gynnwys y gallu i ymchwilio, rheoleiddio neu blismona cyrff

cyhoeddus i sicrhau cydymffurfiaeth. Mae rhai eisiau canlyniadau cliriach i sefydliadau sy'n methu â gweithredu'r Ddeddf, fel cosbau neu fecanweithiau atebolrwydd eraill. Mae eraill yn awgrymu bod angen adolygu'r Ddeddf ei hun a'i chryfhau o bosibl i sicrhau ei bod yn cyflawni ei chanlyniadau bwriadedig. Y neges sylfaenol yw, heb orfodi effeithiol, fod risg y bydd y Ddeddf yn cael ei hanwybyddu neu ei gweithredu'n arwynebol.

"Dim ond o fewn y ddeddfwriaeth y gall y Comisiynydd weithio, ac efallai bod angen cryfhau'r ddeddfwriaeth." (Llywodraeth Cymru)

"Ar adegau fel hyn, byddai'n fwy effeithiol cael comisiynydd sydd â mwy o bŵer i reoleiddio neu 'blismona' yr hyn y mae cyrff cyhoeddus yn ei wneud a'r penderfyniadau maen nhw'n eu gwneud." (Sector Preifat)

"Nid yw'r ddeddf ei hun yn cyflawni ei chanlyniadau bwriadedig (canmoladwy), ac felly ni fyddai cymhwysiad mwy cynhwysfawr ohoni yn arwain at fuddion. Yn lle hynny, byddai diddymu rhai o'r dyletswyddau, a strategaeth sy'n canolbwyntio ar gynyddu pwysau gwleidyddol i wneud penderfyniadau er budd hirdymor yn fwy effeithiol, o bosibl trwy ymgrych gwybodaeth gyhoeddus barhaus." (Awdurdod Lleol)

Amrywiant swyddogaethol

- Mae ymatebwyr y **sector cyhoeddus**, yn enwedig o awdurdodau lleol a byrddau iechyd, yn disgrifio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol fel fframwaith arweiniol ar gyfer cynllunio ac adrodd, ond yn aml maent yn tynnu sylw at heriau fel cyfyngiadau ariannu, biwrocratiaeth, a dull 'ticio blychau'. Mae awdurdodau lleol yn arbennig o llafar am bwysau cydymffurfio a'r angen am gymorth ymarferol, tra bod byrddau iechyd yn canolbwyntio ar gydweithio a thegwch traws-sector. Mae galw cryf am ganllawiau cliriach, mwy o astudiaethau achos, ac integreiddio egwyddorion y Ddeddf yn well i arfer bob dydd.
- Yn gyffredinol, mae ymatebion y **sector preifat** yn gefnogol i amcanion y Ddeddf ond yn teimlo'n fwy pell o'i heffaith ymarferol. Mae llawer yn ystyried y Ddeddf fel un sy'n berthnasol yn bennaf i gyrff cyhoeddus ac yn galw am ganllawiau mwy teilwra ar gyfer busnesau. Mae awydd am gydweithio cryfach â'r sector cyhoeddus, enghreifftiau cliriach o fuddion busnes, a chydabyddiaeth o rôl y sector preifat mewn datblygu cynaliadwy.
- Mae ymatebwyr y **sector gwirfoddol** yn gadarnhaol am y Ddeddf ac yn aml yn cyd-fynd eu gwaith yn agos â'i hegwyddorion. Fodd bynnag, maent yn mynegi rhwystredigaeth ynghylch canllawiau cymhleth, adeiladu capasiti cyfyngedig, a chyllid tymor byr. Mae pwyslais cryf ar bartneriaeth, cefnogaeth ymarferol, a gwneud y Ddeddf yn fwy perthnasol i heriau cymunedol bob dydd.

Crynodeb

Mae rhai ymatebwyr yn cyfaddef nad ydynt yn siŵr beth fyddai o gymorth, neu hyd yn oed beth yw pwrpas y Ddeddf, gan amlygu bwlch mewn ymwybyddiaeth neu ymgysylltiad. Mae eraill yn mynegi rhwystredigaeth gyda biwrocratiaeth, gan ddisgrifio gweithredu'r Ddeddf fel 'ymarfer ticio blychau' neu feirniadu'r hyn y maent yn ei weld fel biwrocratiaeth ddiangen. Mae galwadau am fwy o wybodaeth yn gyffredinol, gyda rhai eisiau gwell dealltwriaeth o bwrpas ac effaith y Ddeddf. Mae ychydig o ymatebion yn fwy arloesol, gan awgrymu'r angen am ddulliau newydd neu i'r Ddeddf fynd i'r afael â materion nad ydynt yn cael eu cynnwys ar hyn o bryd.

Yn amlaf, gofynnodd ymatebwyr am offer ymarferol, hawdd eu defnyddio a chefnogaeth uniongyrchol i'w helpu i gymhwyso Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn eu gwaith bob dydd. Mae awydd cryf hefyd am hyfforddiant rheolaidd, penodol i rôl ac astudiaethau achos byd go iawn, yn ogystal â galwadau am gyllid cynaliadwy, hirdymor a chynyddu capasiti sefydliadol. Mae llawer o ymatebwyr eisiau cyfathrebu cliriach a mwy rhagweithiol gan swyddfa'r Comisiynydd, yn ogystal â chyfleoedd gwell ar gyfer cydweithio ar draws sectorau. Galwodd grŵp llai o ymatebwyr am bwerau gorfodi cryfach i sicrhau bod y Ddeddf yn cael ei gweithredu'n ystyrlon.

Mewn ymateb i'r canfyddiadau hyn, efallai y byddai'r Comisiynydd yn dymuno canolbwyntio ar ddatblygu a rhannu adnoddau a phecynnau cymorth ymarferol, darparu hyfforddiant rheolaidd a hygyrch, ac eiriol dros gyllid cynaliadwy tymor hwy ar gyfer sefydliadau sy'n gweithredu'r Ddeddf. Byddai gwella cyfathrebu a gweledd, cefnogi partneriaethau traws-sector, ac adolygu mecanweithiau gorfodi i sicrhau bod y Ddeddf yn cael ei chymhwyso'n gadarn hefyd yn mynd i'r afael yn uniongyrchol â'r prif rwystrau a nodwyd gan ymatebwyr, gan helpu i wneud y Ddeddf yn fwy effeithiol.

Ymchwiliadau Pellach

Yn yr adran nesaf, gofynnwyd i'r ymatebwyr pa faterion yr hoffent weld y Comisiynydd a'i dîm yn ymchwilio iddynt nesaf. Cwblhaodd dros ddwy ran o dair o'r ymatebwyr y cwestiwn agored hwn, gan gynnig cipolwg ar eu hawgrymiadau.

C12: Pŵer deddfwriaethol cryfaf y Comisiynydd yw cynnal ymchwiliadau (o dan Adran 20 o'r Ddeddf) i ystyried materion penodol yn fanwl ac i gynnig atebion. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus gymryd rhan ac ymateb i'r adolygiadau hynny. Pa faterion datblygu cynaliadwy yng Nghymru hoffech chi weld y Comisiynydd yn ymchwilio iddynt yn ei adolygiad nesaf?

Dyma oedd y themâu a gododd amlaf ymhlith y 137 o ymatebwyr a roddodd ymatebion ystyrion i'r cwestiwn hwn:

Datblygu Cynaliadwy a'r Amgylchedd

Mae cynaliadwyedd amgylcheddol, gwydnwch hinsawdd, a'r economi gylchol yn bryderon sy'n codi dro ar ôl tro i tua 45 o ymatebwyr, sydd eisiau i'r Comisiynydd ganolbwyntio ar faterion fel llygredd, seilwaith gwyrdd, trafnidiaeth gynaliadwy, ac effaith datblygu ar yr amgylchedd naturiol.

Mae diddordeb hefyd yn y ffordd y gall y Ddeddf ysgogi arloesedd mewn meysydd fel systemau bwyd, ynni adnewyddadwy, ac adfer natur. Dyma'r thema a ddaeth i'r amlwg gryfaf o'r holl ymatebion i'r cwestiwn hwn.

"Economeg llesiant ar lefel leol a chenedlaethol. Ymarferoldeb. Cyfleoedd. Anfanteision." (Awdurdod Lleol)

"Gwireddu economi fwy cylchol i Gymru." (Sector Gwirfoddol)

"Seilwaith yng Nghymru i ddarparu gwydnwch bwyd i'n cymunedau, fel lladd-dai (a'u colli), pwyntiau prosesu cig, prosesu llysiau a seilwaith fel canolfannau/dosbarthu a gweithio cydweithredol." (Awdurdod Lleol)

Cyllid a Chynaliadwyedd Ariannol

Thema amlwg yw her cyllid tymor byr, ansicr, neu annigonol. Mae ymatebwyr yn mynegi rhwystredigaeth dro ar ôl tro bod diffyg cefnogaeth ariannol gynaliadwy yn tanseilio eu gallu i gynllunio a chyflawni gwelliannau hirdymor. Mae dros 30 o ymatebwyr yn tynnu sylw at sut mae grantiau tymor byr yn ei gwneud hi'n heriol recriwtio a chadw staff, a sut mae'r disgwyliad y bydd cyrff lleol yn "talur bil" ar ôl i'r cyllid cychwynnol ddod i ben yn afrealistig.

Mae galwadau hefyd am ddosbarthiad mwy cyfartal o adnoddau, yn enwedig ar gyfer ardaloedd gwledig a sefydliadau llai, yn ogystal ag am fuddsoddi mewn adeiladu capasiti. Y teimlad yw, heb gyllid dibynadwy ac adnoddau digonol, na ellir gwireddu hyd yn oed bwriadau gorau'r Ddeddf.

"Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid tymor byr ar gyfer prosiectau y mae angen eu datblygu'n wasanaethau cynaliadwy (yn aml ledled Cymru) ac yna'n disgwyl i'r Byrddau Iechyd dalu'r bil ar ddiwedd y cyllid." (Bwrdd Iechyd)

"Oni bai bod gwasanaethau cyhoeddus yn cael cyllid a rhaglenni tymor hwy sy'n caniatáu iddynt ddatblygu'r hyn sy'n gweithio'n lleol, mae'n anodd gweld sut y gallant gefnogi'r gymuned a'r sector gwirfoddol." (Sector Gwirfoddol)

"Mae cylchoedd cyllido tymor byr a chylchoedd LLC yn ei gwneud hi'n anodd iawn cynllunio ar gyfer y tymor hir." (Sector Gwirfoddol)

Cydlyniant Cymunedol ac Anghydraddoldeb Cymdeithasol

Mae cyfran debyg o ymatebwyr yn canolbwyntio ar bwysigrwydd adeiladu cymunedau cydlynol a gwydn a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau cymdeithasol. Mae awydd cryf i'r Ddeddf gael ei defnyddio fel offeryn i gryfhau rhwydweithiau lleol a systemau cymorth, yn ogystal ag i fynd i'r afael â materion fel tlodi, allgáu cymdeithasol, ac effaith polisi ar grwpiau agored i niwed.

Mae rhai yn tynnu sylw at yr angen am fwy o ymgysylltiad cymunedol ac i'r Comisiynydd ymchwilio i sut y gall y Ddeddf gefnogi cymunedau deniadol, hyfyw a chysylltiedig yn dda.

"Anghydraddoldeb cymdeithasol a chydlyniant." (Awdurdod Lleol)

"Cymunedau cydlynol – sut mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn cefnogi/hyrwyddo/galfaneiddio cymunedau deniadol, hyfyw, diogel a chysylltiedig yn dda?" (Sector Gwirfoddol)

"Graddfa a lled yr ymgysylltiad cymunedol a wneir gan y BGCau." (Sector Gwirfoddol)

Iechyd a Llesiant

Thema amlwg yw'r angen i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd a hyrwyddo llesiant cyffredinol, gan gwmpasu agweddau corfforol a meddyliol. Mae ymatebwyr yn sôn am bwysigrwydd mesurau iechyd ataliol, mynediad at wasanaethau, a phenderfynyddion cymdeithasol iechyd, fel tai, cyflogaeth a'r amgylchedd. Mae galwadau hefyd am fwy o gydweithio cydgysylltiedig rhwng iechyd a gofal cymdeithasol, ac i'r Ddeddf gael ei defnyddio i yrru gwelliannau yn iechyd a chydnerthedd y boblogaeth.

"Gwydnwch rhag llifogydd." (Unigolyn Preifat)

"Cydwethio ar draws gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol." (Corff Cyhoeddus heb ddyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol)

"Anghydraddoldebau iechyd a gwahaniaethau mewn canlyniadau iechyd ledled Cymru a sut maent yn gysylltiedig yn agos â ffactorau fel tlodi, tai a mynediad at wasanaethau." (Bwrdd Iechyd)

Addysg, Sgiliau a Chyflogaeth

Mae addysg, sgiliau a chyflogaeth yn cael eu hamlygu fel dulliau hanfodol ar gyfer cyflawni uchelgeisiau'r Ddeddf ac ar gyfer adeiladu Cymru decach a mwy ffyniannus. Galwodd yr ymatebwyr dro ar ôl tro am fwy o fuddsoddiad mewn addysg a hyfforddiant, yn enwedig i bobl ifanc a'r rhai o gefndiroedd difreintiedig. Mae awydd cryf i weld y Ddeddf yn cael ei defnyddio i wella cyfleoedd ar gyfer dysgu gydol oes, uwchsgilio a hwyluso pontio i waith.

Pwysleisiodd llawer o'r ymatebwyr bwysigrwydd prentisiaethau a hyfforddiant galwedigaethol, gan gydnabod na fydd pob person ifanc yn dilyn llwybrau academaidd a bod sgiliau ymarferol yn hanfodol ar gyfer gwydnwch unigol a chymunedol. Codwyd yr angen i gefnogi plant sy'n derbyn gofal, yn enwedig yn ystod eu pontio i waith ar ôl 16 oed, fel blaenoriaeth hefyd, ochr yn ochr â galwadau am fwy o gefnogaeth i'r rhai sy'n wynebu rhwystrau i gyflogaeth.

"Sgiliau a chyflogadwyedd." (Awdurdod Lleol)

"Cefnogaeth i blant sy'n derbyn gofal, yn enwedig pontio i waith ar ôl 16 oed." (Awdurdod Lleol)

"Hyrwyddo a chefnogi prentisiaethau ym mhob sector i sicrhau nad oes gennym fwlch sgiliau." (Sector Preifat)

Trafnidiaeth a Seilwaith

Daeth trafndiaeth a seilwaith i'r amlwg fel pryder sylweddol i tua 15 o ymatebwyr, sy'n gweld y rhain fel rhai sylfaenol i lesiant cymunedol a gweithrediad llwyddiannus Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Disgrifiodd llawer o gyfranogwyr gyflwr presennol trafndiaeth gyhoeddus yng Nghymru fel "anghyfreithlon, annibynadwy ac yn afresymol o ddrud," gan amlygu sut mae hyn yn tanseilio ymdrechion i gysylltu cymunedau, lleihau unigedd cymdeithasol, a chefnogi datblygiad economaidd. Mae ymdeimlad cryf bod cysylltiadau trafndiaeth gwael yn cyfyngu ar fynediad at swyddi, addysg, gwasanaethau iechyd, a chyfleoedd cymdeithasol, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig.

Cyfeiriodd ymatebwyr hefyd at yr angen i fuddsoddi mewn seilwaith teithio gweithredol—megis llwybrau cerdded a beicio diogel—nid yn unig i hyrwyddo ffyrdd o fyw iachach ond hefyd i leihau allyriadau carbon a thagfeydd. Galwodd rhai am ddulliau mwy arloesol, gan gynnwys datblygu tramiau neu reilffyrdd ysgafn mewn dinasoedd y tu hwnt i Gaerdydd, a mwy o ffocws ar atebion trafndiaeth gynaliadwy sy'n cyd-fynd â nodau'r Ddeddf.

"Seilwaith trafndiaeth gwell." (Awdurdod Lleol)

"Trafndiaeth a Chysylltedd." (Sector Gwirfoddol)

"Mae trafndiaeth gyhoeddus yng Nghymru, lle rwy'n byw, yn anghyfreithlon, yn annibynadwy ac yn afresymol o ddrud." (Awdurdod Lleol)

Gweithredu Polisi a Llywodraethu

Mae grŵp llai o ymatebwyr yn canolbwyntio ar effeithiolrwydd gweithredu'r Ddeddf, rôl cyrff cyhoeddus, a'r angen am lywodraethu cryfach. Maent yn codi pryderon ynghylch biwrocratiaeth, natur "ticio blychau" cydymffurfiaeth, a'r angen am atebolrwydd a gorfodi cliriach. Mae galwadau hefyd am integreiddio egwyddorion y Ddeddf yn well i wneud penderfyniadau ac adrodd, ac i'r Comisiynydd gael mwy o bŵer i reoleiddio neu "blismona" cyrff cyhoeddus.

"Ymddengys nad oes gan fecanwaith gweithredu'r Ddeddf fawr o ddylanwad." (Awdurdod Lleol)

"Fy nghasgliad yw bod y Ddeddf wedi creu proses fiwrocrataidd nad yw'n effeithio ar benderfyniadau gwirioneddol." (Awdurdod Lleol)

"Nid yw'r ddeddf ei hun yn cyflawni ei chanlyniadau (canmoladwy) bwriadedig, ac felly ni fyddai ei chymhwyso'n fwy cynhwysfawr yn arwain at fuddion." (Awdurdod Lleol)

Amrywiant Swyddogaethol

Ymatebwyr o **sefydliadau'r sector cyhoeddus** a gododd bryderon amlaf ynghylch cyllid, tai, a'r heriau ymarferol o weithredu datblygu cynaliadwy, gan dynnu sylw'n aml at yr angen am gynllunio hirdymor ac adnoddau sefydlog.

Mae dadansoddiad o sefydliadau'r sector cyhoeddus yn dangos mai ymatebwyr awdurdodau lleol oedd fwyaf pryderus ynghylch cyllid, tra bod ymatebwyr o fyrddau iechyd yn fwy tebygol o godi pryderon ynghylch anghydraddoldebau iechyd, integreiddio gwasanaethau ac achosion afiechyd.

Roedd **ymatebwyr y sector gwirfoddol** yn tueddu i bwysleisio ymgysylltiad cymunedol, cynhwysiant cymdeithasol a phwysigrwydd cydweithio, gan nodi anghydraddoldebau parhaus hefyd.

Roedd **ymatebwyr y sector preifat** yn tueddu i ganolbwyntio ar ddatblygiad economaidd a rôl busnesau wrth yrru cynaliadwyedd, gyda llai o sylw'n cael ei roi i faterion cymunedol neu gymdeithasol.

Crynodeb

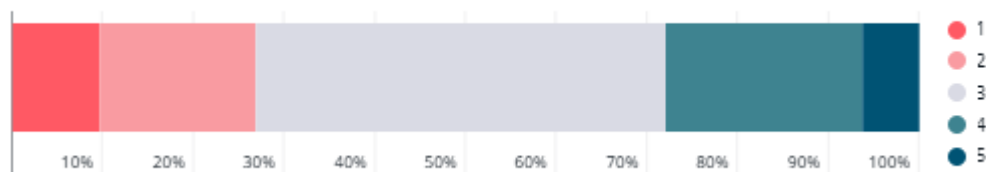
Ymhlith yr ymatebwyr a gododd bryderon amlaf ynghylch cyllid tymor byr a'r angen am fuddsoddiad cynaliadwy, hirdymor, yn ogystal â'r pwysau ariannol sy'n wynebu cyrff cyhoeddus.

Yn gyffredinol, mae'r data'n datgelu, er bod pob grŵp yn ymwneud â datblygu cynaliadwy, bod eu blaenoriaethau a'u safbwyntiau'n cael eu llunio gan eu cyd-destun a'u rôl sefydliadol, gan arwain at ffocysau thematig penodol yn eu hymatebion.

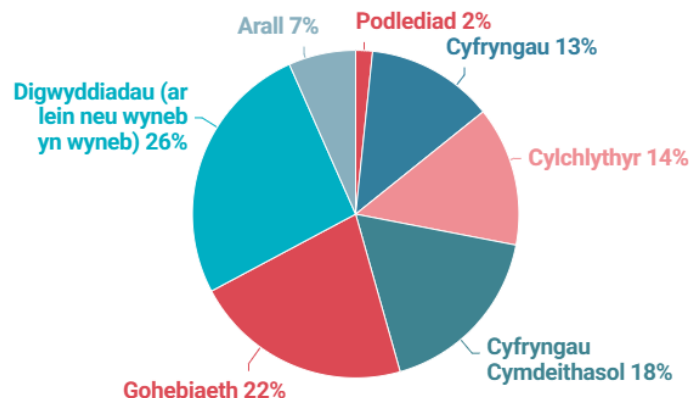
Gwelededd y Comisiynydd a'i Dîm

Nesaf, gofynnwyd i'r ymatebwyr am welededd y Comisiynydd a'i dîm ac am ble maen nhw'n gweld ac yn clywed gan y sefydliad.

C13: Ar raddfa o 1 i 5, pa mor weladwy ydych chi'n meddwl yw Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'i dîm ar hyn o bryd? (1 ddim yn weladwy o gwbl, 5 yn weladwy iawn)

Q14: Ble rydych chi'n gweld ac yn clywed gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'i dîm? Ticiwch bob un sy'n berthnasol.

I grynhoi, dyfarnodd dros **70%** o'r ymatebwyr sgôr o leiaf dri allan o bump am welededd, tra mai dim ond 10% a roddodd y sgôr isaf posibl, sy'n dangos lefel uchel o ymwybyddiaeth o'r Comisiynydd a gweithgareddau'r tîm (**C13**).

Mae tua **33%** wedi gweld neu glywed y Comisiynydd naill ai ar gyfryngau cymdeithasol neu'n fwy traddodiadol, a allai fod â lle i dwf pellach, yn ogystal â chyfran yr ymatebwyr sy'n derbyn cylchlythyr y Comisiynydd (**C14**).

Casgliad.

Mae'r ymatebion i'r arolwg yn datgelu darlun cymhleth a chynnil o sut mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn cael ei chanfod a'i phrofi ledled Cymru.

Mae cydnabyddiaeth eang o uchelgais y Ddeddf a'i photensial i ysgogi newid cadarnhaol, gyda llawer o ymatebwyr yn mynegi cydymffurfiaeth gref â'i hegwyddorion ac awydd i weld Cymru'n arwain ar ddatblygu cynaliadwy. Fodd bynnag, mae'r data hefyd yn tynnu sylw at heriau parhaus sy'n cyfyngu ar effaith y Ddeddf yn ymarferol.

Mae'r arolwg yn datgelu bod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn cael ei chydabod yn eang fel darn o ddeddfwriaeth uchelgeisiol a blaengar, gyda chydymffurfiaeth gref â'i hegwyddorion ar draws y sectorau cyhoeddus, gwirfoddol a phreifat. Mae llawer o ymatebwyr yn gwerthfawrogi fframwaith strategol y Ddeddf, ei rôl wrth lunio diwylliant sefydliadol, a'i phwyslais ar feddwl a chydweithio hirdymor. Fodd bynnag, mae effaith weithredol y Ddeddf yn anwastad, ac mae sawl her barhaus yn cyfyngu ar ei heffeithiolrwydd yn ymarferol.

Cyllid ac adnoddau yw'r rhwystrau a ddyfynnir amlaf. Mae cylchoedd ariannol tymor byr ac ansicrwydd ynghylch buddsoddiad yn y dyfodol yn tanseilio cynllunio tymor hir a darparu gwasanaethau, yn enwedig mewn llywodraeth leol, iechyd a'r sector gwirfoddol. Mae ymatebwyr yn galw'n gyson am gyllid cynaliadwy, aml-flwyddyn a chynnydd mewn capasiti sefydliadol i gefnogi newid ystyrlon.

Mae galw clir am ganllawiau a chefnogaeth ymarferol a hygyrch. Mae rhanddeiliaid eisiau pecynnau cymorth, astudiaethau achos a hyfforddiant penodol i'r sector sy'n trosi uchelgeisiau lefel uchel y Ddeddf yn gamau gweithredu bob dydd. Ystyrir bod gweithdai rheolaidd, dysgu gan gymheiriaid ac adnoddau wedi'u teilwra yn hanfodol ar gyfer datblygu hyder a sgiliau ar draws pob rôl.

Mae cydlyniant cymunedol ac anghydraddoldeb cymdeithasol yn bryderon dybryd. Mae ymatebwyr yn tynnu sylw at yr angen am bolisiau sy'n meithrin cymdogaethau gwydn a chynhwysol, yn mynd i'r afael â thlodi ac yn cefnogi adfywio dan arweiniad y gymuned. Mae diffyg tai fforddiadwy, yn enwedig i bobl ifanc, yn thema sy'n codi dro ar ôl tro, yn ogystal â phwysigrwydd mynd i'r afael â thlodi plant a hwyluso pontio i gyflogaeth.

Mae cynaliadwyedd amgylcheddol yn fater amlwg arall. Mae cefnogaeth gref i'r Comisiynydd ganolbwytio ar wydnwch hinsawdd, bioamrywiaeth, mannau gwyrdd ac effaith amgylcheddol penderfyniadau'r sector cyhoeddus. Mae ymatebwyr eisiau camau gweithredu mwy uchelgeisiol ar leihau carbon, yn ni cynaliadwy a rheoli adnoddau naturiol.

Mae iechyd a llesiant yn gysylltiedig yn agos â'r themâu hyn, gyda galwadau am fwy o integreiddio rhwng iechyd a gofal cymdeithasol, dulliau mwy ataliol a chefnogaeth well i grwpiau agored i niwed. Pwysleisir pwysigrwydd galluogi pobl i fyw'n annibynnol yn eu cymunedau.

Mae trafnidiaeth a seilwaith yn amlwg iawn, gyda phryderon ynghylch canoli gwasanaethau, yr angen am well trafnidiaeth gyhoeddus a chysylltedd, a'r effaith ar ardaloedd gwledig ac anghysbell. Mae addysg, sgiliau a chyflogaeth wedi'u nodi fel meysydd lle gallai'r Ddeddf gael mwy o ddylanwad, yn enwedig wrth baratoi pobl ifanc ar gyfer y gweithlu yn y dyfodol.

Mae ymwybyddiaeth a chyfathrebu ynghylch y Ddeddf a swyddfa'r Comisiynydd yn gyffredinol yn uchel; fodd bynnag, mae segment o randdeiliaid yn parhau i fod yn llai ymgysylltiedig neu heb ddigon o wybodaeth. Mae ymatebwyr yn galw am gyfathrebu mwy rhagweithiol a thargedig, yn ogystal â mwy o welededd i waith y Comisiynydd.

I gloi, mae'r arolwg yn peintio darlun o Ddeddf sy'n cael ei gwerthfawrogi a'i chefnogi mewn egwyddor, ond sydd angen mwy o gefnogaeth ymarferol, cyllid cynaliadwy, a ffocws newydd ar ganlyniadau os yw am gyflawni ei haddewid i genedlaethau'r dyfodol yng Nghymru.